

การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ในระดับการศึกษาปฐมวัย
สำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง
THE ADMINISTRATION OF THE EARLY CHILDHOOD EDUCATION CURRICULUM
FOR STUDENTS WITH SPECIAL NEEDS IN THE LAMPANG
SPECIAL EDUCATION CENTER

Received: June 6, 2025

Revised: July 11, 2025

Accepted: October 12, 2025

นภสินธุ์ ดวงประภา¹ และ พนิดา สินสุวรรณ²

Naphasin Duangprapha¹ and Panida Sinsuwan²

¹นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเนชั่น

²รองศาสตราจารย์ อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเนชั่น

Educational Administration, Nation University, 52000 Thailand

¹Corresponding author E-mail: naphasin27@gmail.com

บทคัดย่อ

การค้นคว้าอิสระนี้มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ในระดับการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง 2) เพื่อศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ในระดับการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้การเลือกแบบกลุ่มเฉพาะเจาะจง ได้แก่ ครูผู้สอน 70 คน ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง โดยใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ฯ จำนวน 5 ด้าน สถิติที่ใช้ได้แก่ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยประชากร และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่าสภาพปัญหาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ฯ ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.12$) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการเตรียมความพร้อม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.38$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการพัฒนาบุคลากร มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.62$) โดยผู้ศึกษาเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ฯ ได้แก่ 1) การสร้างความรู้ความเข้าใจแก่บุคลากรผ่านการอบรมและประชาสัมพันธ์ 2) สำรวจจำนวนและความต้องการพิเศษของเด็กก่อนวางแผนหลักสูตร 3) พัฒนาความรู้ความสามารถของครูในการนำหลักสูตรไปใช้ออกแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ 4) สนับสนุนการจัดทำวิจัยในชั้นเรียน 5) เลือกใช้สื่อการสอนที่เหมาะสม 6) การจัดทำเอกสารประกอบหลักสูตร 7) พัฒนาความรู้ด้านการวัดผลโดยเน้นการประเมินพัฒนาการเด็กแบบอิงสภาพจริง มีการทบทวนเกณฑ์ประเมินอย่างสม่ำเสมอ 8) มีการจัดระบบติดตามนิเทศอย่างต่อเนื่องแบบกัลยาณมิตร และ 9) ส่งเสริมการสรุปผลและวางแผนพัฒนาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในรอบถัดไปอย่างเป็นรูปธรรม

คำสำคัญ: การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา, การศึกษาปฐมวัย, เด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

ABSTRACT

This independent study had two primary objectives: 1) to investigate the prevailing problems in curriculum administration for early childhood education aimed at children with special educational needs at the Lampang Special Education Center, and 2) to propose practical solutions for addressing those problems. A purposive cluster sample of 70 teachers from the Center was selected as the study population. Data were gathered using a structured questionnaire encompassing five dimensions of curriculum administration. Descriptive statistics frequency, percentage, mean, and standard deviation were employed to analyze the data.

The findings revealed that the overall level of curricular problems was high ($\mu = 4.12$) The dimension with the highest mean score was readiness preparation ($\mu = 4.38$) while personnel development exhibited the lowest mean score, though still at a high level ($\mu = 3.62$) Based on the results, the study recommends the following remedial measures. 1) targeted staff training; 2) needs assessments before curriculum design; 3) ongoing teacher professional development; 4) support for classroom action research; 5) teaching materials tailored to special needs; 6) comprehensive curricular documentation; 7) authentic, outcome-based assessment with regular reviews; 8) continuous, collegial supervision; and 9) cyclical planning that consolidates results and guides improvements.

Keywords: School Curriculum Administration, Early Childhood Education, Children with Special Needs

ความเป็นมาของปัญหาการวิจัย

การจัดการศึกษาในทุกระดับจะบรรลุเป้าหมายได้นั้นย่อมมีหลักสูตรเป็นเครื่องมือนำไปสู่เป้าหมายดังกล่าว หลักสูตรจึงเปรียบเสมือนเข็มทิศนำทางในการจัดการศึกษา ซึ่งใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539 : 11) ได้กล่าวถึงเรื่องนี้ ไว้ว่า การที่จะทราบว่าการศึกษาในระดับใดจะดีหรือไม่ดี สามารถศึกษาได้จากหลักสูตรสถานศึกษาระดับนั้น ๆ เพราะหลักสูตรเป็นเครื่องมือในการปรับปรุงจุดหมาย นโยบายทางการศึกษาของชาติสู่การปฏิบัติในสถาบันการศึกษาระดับต่าง ๆ หลักสูตรจะเป็นเสมือนกับหางเสือที่จะคอยกำหนดทิศทางการเรียนการสอนเป็นไปตามจุดมุ่งหมายการศึกษา หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ หลักสูตรเป็นเครื่องชี้้นำทางการจัดความรู้และประสบการณ์แก่ผู้เรียน ซึ่งครูจะต้องเป็นผู้ปฏิบัติตาม เช่นเดียวกับ บุญเลี้ยง ทุมทอง (2553 : 13) กล่าวถึงหลักสูตรว่าเป็นหัวใจสำคัญของการศึกษาและเป็นเครื่องชีวัดความเจริญของชาติ ถ้าประเทศใดมีหลักสูตรที่เหมาะสมทันสมัยและมีประสิทธิภาพ คนในประเทศนั้นก็ย่อมมีความรู้ มีคุณภาพและศักยภาพในการพัฒนาประเทศได้อย่างเต็มที่ ซึ่งการจัดการศึกษาปฐมวัย สถานศึกษาจะต้องดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

ปฐมวัย ตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาที่มีการกระจายอำนาจการบริหารไปยังสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา ความต้องการ จุดเด่น เอกลักษณ์ของชุมชน สังคม ศิลปะวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนระดมทรัพยากรทั้งของสถานศึกษาและชุมชนมาใช้อย่างคุ้มค่าในการจัดการศึกษาปฐมวัย ซึ่งตั้งแต่ปีการศึกษา 2561 กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศให้สถานศึกษาทั้งรัฐบาลและเอกชน ใช้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 โดยให้นำไปเป็นกรอบในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย ให้เป็นไปตามปรัชญาการจัดการศึกษาปฐมวัย สนองต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สถานศึกษาต้องศึกษาทำความเข้าใจเอกสารหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 และเอกสารประกอบหลักสูตรอื่นๆ รวมทั้งศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับเด็ก ครอบครัว จุดเด่น จุดด้อย ตลอดจนนโยบาย วิสัยทัศน์ อัตลักษณ์และเอกลักษณ์ของสถานศึกษา เพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย คุณลักษณะที่พึงประสงค์ สารการเรียนรู้รายปี การจัดประสบการณ์ การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ การประเมินพัฒนาการ สื่อ และแหล่งเรียนรู้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2560 : 3) จากนั้นนโยบายการกระจายอำนาจการบริหารให้แก่สถานศึกษา การบริหารหลักสูตรจึงถือเป็นภารกิจที่สำคัญยิ่งที่จะต้องสร้างความรู้ความเข้าใจแก่บุคลากรที่เกี่ยวข้อง ผู้บริหารจะเป็นแกนนำโดยมีผู้ช่วยในฝ่ายต่างๆ ได้แก่ ฝ่ายวิชาการครูผู้สอนและหน่วยงานอื่นๆที่ส่งเสริมการบริหารหลักสูตร เช่น คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กรรมการบริหารหลักสูตร เพื่อจัดกิจกรรมต่างๆ ในการพัฒนาเด็กตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ตั้งแต่การวางแผนใช้หลักสูตร การนิเทศ กำกับติดตามและประเมินการใช้หลักสูตร โดยใช้ทรัพยากรการบริหารให้เกิดประโยชน์และประสิทธิภาพสูงสุด

การพัฒนาเด็กปฐมวัยของประเทศไทยเป็นสิ่งที่รัฐบาลให้ความสำคัญอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากเป็นช่วงเวลาที่ให้ผลของการลงทุนที่คุ้มค่าที่สุดต่อการสร้างรากฐานของชีวิต ที่ผ่านมามีการดำเนินงานเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกันหลายภาคส่วน เนื่องจากเด็กปฐมวัยเป็นวัยที่เริ่มต้นตั้งแต่ปฏิสนธิในครรภ์มารดา จนถึงอายุ 6 ปี บริบูรณ์ หรือก่อนเข้าชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จึงมีหลายหน่วยงานที่จัดบริการพัฒนาเด็กปฐมวัย รวมทั้งการให้ความรู้แก่พ่อแม่ ผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูเด็ก ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรชุมชน โดยในส่วนของภาครัฐมีกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงมหาดไทย และกระทรวงศึกษาธิการเป็นหน่วยงานหลัก ซึ่งการดำเนินงานเหล่านี้ยังครอบคลุมไปถึงกลุ่มเด็กพิการที่มีความต้องการได้รับการพัฒนาตามความต้องการจำเป็นพิเศษเฉพาะบุคคล และจากผลการสำรวจความพิการทั่วประเทศในปี พ.ศ. 2565 ซึ่งผู้พิการเข้าถึงสวัสดิการค่ารักษาพยาบาลหลักของรัฐ การส่งเสริมป้องกันโรคอย่างทั่วถึง แต่ยังเป็นกังวลด้านการศึกษา การทำงาน การเข้าถึงอุปกรณ์เครื่องช่วยคนพิการ และยังคงมีความต้องการสวัสดิการอื่น ๆ ของรัฐที่จำเป็น ต้องได้รับการช่วยเหลือหรือบริการทางด้านการศึกษา

เพื่อตอบสนองความต้องการของเด็กพิการแต่ละบุคคลที่มีความต้องการจำเป็นที่หลากหลายและแตกต่างกันเฉพาะบุคคล ผ่านการรับบริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มทางการศึกษาพิเศษ การบริหารสถานศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ เปรียบเสมือนหัวใจสำคัญในการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายตามวิสัยทัศน์และพันธกิจของสถานศึกษา กระบวนการนี้ครอบคลุมตั้งแต่การจัดทำหลักสูตรให้สอดคล้องกับบริบทของเด็ก ชุมชน และสังคม ไปจนถึงการติดตามผลและประเมินผลอย่างเป็นระบบ หัวใจ

สำคัญของการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา คือ การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เริ่มต้นจากคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง นักเรียน ชุมชน และภาคเอกชน ร่วมกันกำหนดทิศทาง พัฒนา และปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมกับความต้องการของเด็ก ด้วยเหตุนี้การบริหารสถานศึกษามีความจำเป็นที่จะต้องบริหารจัดการหลักสูตรปฐมวัยของสถานศึกษาให้มีความเหมาะสมตามความต้องการจำเป็นพิเศษของเด็ก โดยแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษานั้นควรยึดหลักพัฒนาการเด็ก เน้นการส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม สติปัญญา เน้นการเรียนรู้ผ่านการเล่น ให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านกิจกรรมที่สนุกสนาน ทำลาย ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ให้เด็กมีโอกาสดิริเริ่ม คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เด็กพิการแต่ละคนมีศักยภาพ ความสนใจ และความต้องการที่แตกต่างกัน โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ได้แก่ ครู ผู้ปกครอง ชุมชน ซึ่งกระบวนการดังกล่าวมีความท้าทายสำหรับผู้บริหารเนื่องจาก สถานศึกษาบางแห่งมีทรัพยากรจำกัด ครูและบุคลากรต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้สามารถออกแบบแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็กพิการได้อย่างเหมาะสมตรงตามความต้องการจำเป็นพิเศษของแต่ละบุคคล ทั้งนี้เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ คือเด็กมีพัฒนาการที่สมวัย เด็กมีความสุข และเพื่อให้เด็กมีความพร้อมที่จะเรียนรู้ต่อไป

ทั้งนี้ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดลำปาง เป็นสถานศึกษาของรัฐที่จัดการศึกษานอกระบบ หรือตามอัธยาศัยแก่คนพิการ ตั้งแต่แรกเกิดหรือแรกพบความพิการจนตลอดชีวิต และจัดการศึกษาอบรมแก่ผู้ดูแลคนพิการ ครู บุคลากรและชุมชน รวมทั้งการจัดสื่อ เทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก บริการและความช่วยเหลืออื่นใด ตลอดจนปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กำหนดในประกาศกระทรวง ซึ่งมีกลุ่มเป้าหมายบริการสาธารณะ ได้แก่ เด็กพิการรับบริการในศูนย์การศึกษาพิเศษ เด็กพิการรับบริการที่บ้านหรือหน่วยบริการ เด็กพิการรับบริการในห้องเรียนสำหรับเด็กในโรงพยาบาล และเด็กพิการรับบริการในโรงเรียนเรียนรวมโดยมีเด็กที่เรียนในระดับปฐมวัยรวมอยู่ด้วย ซึ่งการดำเนินการจัดการศึกษาดังกล่าวนั้นศูนย์การศึกษาพิเศษ 77 แห่งทั่วประเทศ ยังไม่มีหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยที่มีความเหมาะสมกับความต้องการจำเป็นพิเศษของเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษแต่ละประเภท ศูนย์การศึกษาพิเศษหลายแห่งมีการบริหารจัดการหลักสูตรการสอนแตกต่าง เพื่อให้สอดคล้องกับบริบท สังคม สภาพความพิการและศักยภาพของแต่ละบุคคล ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปางจึงได้จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาการศึกษาปฐมวัย สำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2566 ขึ้น ซึ่งพัฒนาจากหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 โปรแกรมพัฒนาทักษะการดำรงชีวิต พุทธศักราช 2558 และหลักสูตรสถานศึกษาการพัฒนาทักษะดำรงชีวิต สำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2563 ทั้งนี้เพื่อให้หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง เป็นหลักสูตรสถานศึกษาที่ได้มาตรฐานและมีประสิทธิภาพโดยมีเป้าหมายในการพัฒนาเด็กปฐมวัยที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษให้มีพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญาที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถ และความแตกต่างระหว่างบุคคลเป็นการเตรียมความพร้อมที่จะเรียนรู้และสร้างรากฐานชีวิตใช้พัฒนาเด็กปฐมวัยไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในตนเอง และมีความรับผิดชอบต่องานตัวเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ มีทักษะชีวิตที่ดีสามารถดำรงชีวิตได้อย่างอิสระต่อไป

วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ

ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ในระดับการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง โดยศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ในระดับการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปางจาก ผู้ที่นำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติคือ ครูผู้สอน และผู้ช่วยสอนของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง ตำแหน่ง ข้าราชการ พนักงานราชการ และพี่เลี้ยงเด็กพิการ ใน 3 กลุ่มเป้าหมายบริการสาธารณะ ได้แก่ กลุ่มรับบริการในศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง หน่วยบริการประจำอำเภอ และให้บริการที่บ้าน ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนารวมถึงการวางแผนยุทธศาสตร์ในการยกระดับคุณภาพการศึกษาของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง ให้มีประสิทธิภาพสามารถจัดการศึกษาได้สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของชุมชนเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ในการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา และก่อให้เกิดประโยชน์ต่อนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปางอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ในระดับการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง
2. เพื่อศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ในระดับการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ใช้การเลือกแบบกลุ่มเฉพาะเจาะจง ได้แก่ ครูผู้สอน และผู้ช่วยสอนของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง ตำแหน่ง ข้าราชการ พนักงานราชการ และพี่เลี้ยงเด็กพิการ ในปีการศึกษา 2566 ในศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง จำนวน 27 คน หน่วยบริการประจำอำเภอ จำนวน 30 คน และให้บริการที่บ้าน จำนวน 13 คน รวม 70 คน ซึ่งเป็นผู้ที่ใช้หลักสูตรสถานศึกษาในระดับการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง

ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษา

- 1) ตัวแปรต้น คือ ข้อมูลทั่วไปของ ครูผู้สอน จำนวน 70 คน ได้แก่
 - 1.1) เพศ
 - 1.2) ระดับการศึกษา
 - 1.3) คุณวุฒิการศึกษา
 - 1.4) ตำแหน่ง
 - 1.5) ประสบการณ์ทำงาน
 - 1.6) พื้นที่ปฏิบัติงาน

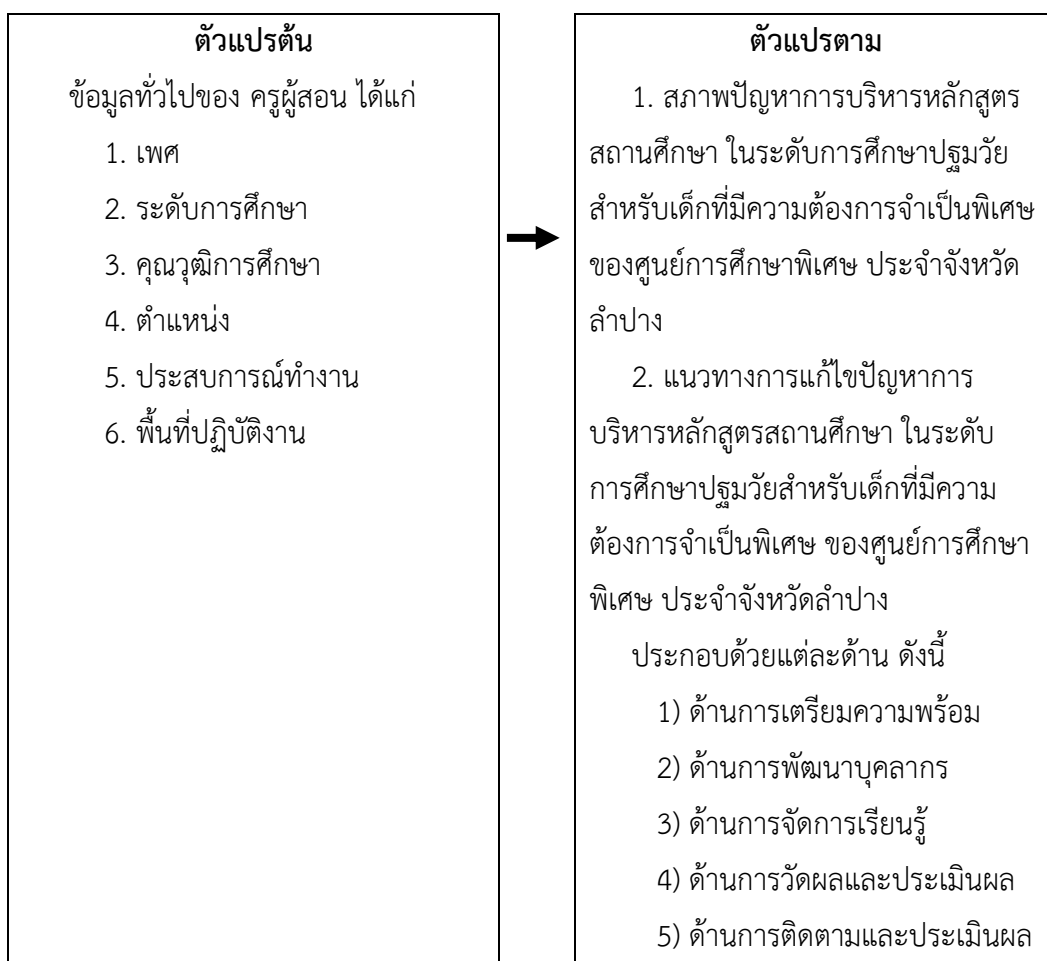
วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ

2) ตัวแปรตาม ได้แก่ สภาพการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ในระดับการศึกษาปฐมวัย สำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง ดังนี้

2.1) สภาพปัญหาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ในระดับการศึกษาปฐมวัย สำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง

2.2) แนวทางการแก้ไขปัญหาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ในระดับการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ใช้การเลือกแบบกลุ่มเฉพาะเจาะจง ได้แก่ ครูผู้สอน และผู้ช่วยสอนของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง ตำแหน่ง ข้าราชการ พนักงานราชการ และพี่เลี้ยงเด็กพิการ ในปีการศึกษา 2566 ในศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง จำนวน 27 คน หน่วยบริการประจำอำเภอ

วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ

จำนวน 30 คน และให้บริการที่บ้าน จำนวน 13 คน รวม 70 คน ซึ่งเป็นผู้ที่ใช้หลักสูตรสถานศึกษาในระดับการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ในระดับการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง ผู้ศึกษาได้ใช้เครื่องมือคือแบบสอบถามโดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

1) ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของครูในศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง ประกอบด้วย เพศ ระดับการศึกษา คุณวุฒิการศึกษา ตำแหน่ง ประสบการณ์ทำงาน และพื้นที่ปฏิบัติงาน มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check-List) ข้อคำถาม

2) ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ในระดับการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง จำนวน 5 ด้าน มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert's) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 : 73)

3) ตอนที่ 3 ข้อคำถามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัญหาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ในระดับการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง

การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือวิจัย

1) การสร้างเครื่องมือรวบรวมข้อมูลได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1.1) ศึกษาเอกสาร ตำรา หลักการ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดขอบเขต โครงสร้างเนื้อหาที่ศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

1.2) ศึกษากรอบแนวคิด และวิธีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือ และปรับแบบสอบถาม

1.3) นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาสร้างเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ในระดับการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านการเตรียมความพร้อม (2) ด้านการพัฒนาบุคลากร (3) ด้านการจัดการเรียนรู้ (4) ด้านการวัดผลและประเมินผล และ (5) ด้านการติดตามและประเมินผล

2) การหาคุณภาพของเครื่องมือ

2.1) นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ ตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหา โครงสร้างและภาษา และให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้ได้ข้อคำถามที่ถูกต้องและครอบคลุม จำนวน 5 ด้าน ได้แก่

วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ

- 2.1.1) ด้านการเตรียมความพร้อม
- 2.1.2) ด้านการพัฒนาบุคลากร
- 2.1.3) ด้านการจัดการเรียนรู้
- 2.1.4) ด้านการวัดผลและประเมินผล และ
- 2.1.5) ด้านการติดตามและประเมินผล

2.2) นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขและผ่านการพิจารณากลั่นกรองจากอาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ด้วยการหาค่า IOC (Index of item-Objective Congruence) รวมทั้งด้านการใช้ภาษาและอื่น ๆ ของข้อคำถามแต่ละข้อที่เห็นสมควรให้แก้ไขปรับปรุงเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ของแต่ละข้อคำถามโดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน โดยผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้มีประสบการณ์ในการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา มีความรู้ในด้านหลักสูตรสถานศึกษา และจบการศึกษาทางการศึกษาพิเศษทั้ง 3 ท่าน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๖๒ จังหวัดเชียงราย ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดแพร่ และรองผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดพะเยา

2.3) การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถาม (Content Validity) โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ ด้วยการหาค่า IOC (Index of item-Objective Congruence) ซึ่งให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาข้อคำถามแต่ละข้อว่ามีความสอดคล้องหรือไม่ โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

- ให้ +1 คะแนน เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นสอดคล้องวัตถุประสงค์
- ให้ 0 คะแนน เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นสอดคล้องกับวัตถุประสงค์
- ให้ -1 คะแนน เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

2.4 นำผลการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่าน มาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (index of item objective congruence: IOC)

โดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกข้อคำถาม ดังนี้

- 1. ข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 – 1.0 คัดเลือกไว้ใช้ได้
- 2. ข้อคำถามที่มีค่า IOC ต่ำกว่า 0.5 พิจารณาปรับปรุงหรือตัดทิ้ง

ซึ่งแบบสอบถามมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00 จึงสามารถนำข้อคำถามนั้นไปใช้ได้ โดยปรับปรุงข้อคำถามที่ได้คัดเลือก ตามข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้มีความตรงตามเนื้อหา รวมถึงการใช้ภาษาที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ซึ่งมีการปรับปรุงคำเฉพาะ ได้แก่ คำว่าหลักสูตร เป็น หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย หน่วยการจัดการเรียนรู้ เป็น หน่วยการจัดประสบการณ์

2.5 จัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์แล้วนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลในรูปแบบออนไลน์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

- 1) ขอนหนังสือจากสาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร ถึง ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง เพื่อขออนุญาต และขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการส่งหนังสือแนบคิวอาร์โค้ดแบบสอบถามทางออนไลน์ ในการเก็บข้อมูลจากประชากร ใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นเวลา 2 สัปดาห์ โดยผู้ศึกษาได้มีการติดตามและได้รับการตอบกลับข้อมูลทางออนไลน์ครบ จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00

3) นำข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามมาตรวจสอบความเรียบร้อย และความสมบูรณ์ เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษานี้จะประมวลผลในการหาค่าเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ในระดับการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง โดยผู้ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม ดังนี้

1) แบบสอบถามตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา คุณวุฒิการศึกษา ตำแหน่ง ประสบการณ์ทำงาน และพื้นที่ปฏิบัติงาน โดยการใช้การแจกแจงค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) โดยนำเสนอข้อมูลในรูปตารางประกอบการบรรยาย

2) แบบสอบถามตอนที่ 2 วิเคราะห์เกี่ยวกับข้อคำถามตามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ในระดับการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง ประกอบด้วย (1) ด้านการเตรียมความพร้อม (2) ด้านการพัฒนาบุคลากร (3) ด้านการจัดการเรียนรู้ (4) ด้านการวัดผลและประเมินผล และ (5) ด้านการติดตามและประเมินผล โดยการหาค่าเฉลี่ย (μ) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) ของประชากร โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป และนำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยายโดยใช้เกณฑ์ของ บุญชม ศรีสะอาด (2554, หน้า 209) ดังนี้

4.51 – 5.00 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

3.51 – 4.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

2.51 – 3.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

1.51 – 2.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

1.00 – 1.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3) แบบสอบถามตอนที่ 3 วิเคราะห์ข้อมูลโดยผู้ศึกษานำข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม ตามประเด็นในแต่ละด้านมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนา

4) นำผลมาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสรุปและอภิปรายผล โดยวิธีการพรรณนา

5) ผู้ศึกษาใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

5.1) ค่าความถี่ (Frequency)

5.2) ค่าร้อยละ (Percentage)

5.3) ค่าเฉลี่ยประชากร (μ)

5.4) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)

ผลการวิจัย

สรุปผลการศึกษาผู้ศึกษาได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและค่าร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามด้านเพศ

เพศ	จำนวน (คน)	ค่าร้อยละ
ชาย	16	22.90
หญิง	54	77.10
รวม	70	100.00

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศ หญิงมากกว่าเพศชาย โดยแบ่งเป็นเพศ หญิง จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 77.10 และเป็นเพศชาย จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 22.90

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนและค่าร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามด้านระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน (คน)	ค่าร้อยละ
ต่ำกว่าปริญญาตรี	12	17.10
ปริญญาตรี	52	74.30
สูงกว่าปริญญาตรี	6	8.60
รวม	70	100.00

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับการศึกษา ระดับปริญญาตรี จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 74.30 รองลงมา มีระดับการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 17.10 และมีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 8.60

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนและค่าร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามด้านคุณวุฒิการศึกษา

คุณวุฒิการศึกษา	จำนวน (คน)	ค่าร้อยละ
ทางการศึกษา	8	11.40
การศึกษาพิเศษ	4	5.70
ทางกิจกรรมบำบัด	5	7.10
ทางกายภาพบำบัด	5	7.10
ทางจิตวิทยา	1	1.40
ทางการแพทย์แผนไทย	1	1.40
คุณวุฒิอื่นๆ	46	65.70
รวม	70	100.00

จากตารางที่ 3 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีคุณวุฒิการศึกษาอื่นที่ไม่ใช่ด้านการศึกษา จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 65.7 รองลงมา มีคุณวุฒิการศึกษาทางการศึกษา จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 11.40 มีคุณวุฒิทางกิจกรรมบำบัด จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 7.10 มีคุณวุฒิทางกายภาพบำบัด จำนวน 5 คน

วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ

คิดเป็นร้อยละ 7.10 มีคุณวุฒิทางการศึกษาพิเศษ จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 5.70 มีคุณวุฒิทางจิตวิทยา จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.40 และมีคุณวุฒิทางการแพทย์แผนไทย จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.40

ตารางที่ 4 แสดงจำนวนและค่าร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามด้านตำแหน่ง

ตำแหน่ง	จำนวน (คน)	ค่าร้อยละ
ข้าราชการ	32	45.70
พนักงานราชการ	10	14.30
พี่เลี้ยงเด็กพิการ	28	40.00
รวม	70	100.00

จากตารางที่ 4 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีตำแหน่งเป็นข้าราชการ จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 45.70 รองลงมาเป็นพี่เลี้ยงเด็กพิการ จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 40.00 และเป็นพนักงานราชการ จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 14.30

ตารางที่ 5 แสดงจำนวนและค่าร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามด้านประสบการณ์ทำงาน

ประสบการณ์ทำงาน	จำนวน (คน)	ค่าร้อยละ
น้อยกว่า 1 ปี	11	15.70
1 – 5 ปี	29	41.40
6 – 10 ปี	20	28.60
10 ปีขึ้นไป	10	14.30
รวม	70	100.00

จากตารางที่ 5 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีประสบการณ์ทำงาน 1 – 5 ปี จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 41.40 รองลงมามีประสบการณ์ทำงาน 6 – 10 ปี จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 28.60 คน มีประสบการณ์ทำงาน น้อยกว่า 1 ปี จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 15.70 และมีประสบการณ์ทำงาน 10 ปีขึ้นไป จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 14.30

ตารางที่ 6 แสดงจำนวนและค่าร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามด้านพื้นที่ปฏิบัติงาน

พื้นที่ปฏิบัติงาน	จำนวน (คน)	ค่าร้อยละ
ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง	27	38.60
หน่วยบริการประจำอำเภอ	30	42.90
ให้บริการที่บ้าน	13	18.60
รวม	70	100.00

จากตารางที่ 6 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ปฏิบัติงานในพื้นที่หน่วยบริการประจำอำเภอ จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 42.90 รองลงมาปฏิบัติงานในพื้นที่ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 38.60 และปฏิบัติงานให้บริการที่บ้าน จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 18.60

2. ตอนที่ 2 ตามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัญหาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ในระดับการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง ตามความคิดเห็นครูของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดลำปาง ประกอบด้วย 1) การเตรียมความพร้อม 2) การพัฒนาบุคลากร 3) การจัดการเรียนรู้ 4) การวัดผลและประเมินผล 5) การติดตามและประเมินผล

ตารางที่ 7 แสดงค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) สภาพการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาในระดับการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง ตามความคิดเห็นครูของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง โดยภาพรวม

การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ในระดับการศึกษาปฐมวัย สำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง	ระดับการปฏิบัติ N = 70		แปลผล
	(μ)	(σ)	
1. ด้านการเตรียมความพร้อม	4.38	0.40	มาก
2. ด้านการพัฒนาบุคลากร	3.62	0.52	มาก
3. ด้านการจัดการเรียนรู้	4.26	0.49	มาก
4. ด้านการวัดผลและประเมินผล	4.10	0.53	มาก
5. ด้านการติดตามและประเมินผล	4.24	0.60	มาก
เฉลี่ย	4.12	0.38	มาก

จากตารางที่ 7 พบว่า การบริหารหลักสูตรสถานศึกษาในระดับการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง ตามความคิดเห็นครูของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ย ($\mu = 4.12$, $\sigma = 0.38$) อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ด้านการเตรียมความพร้อม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.38$, $\sigma = 0.40$) รองลงมา คือ ด้านการจัดการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.26$, $\sigma = 0.49$) ด้านการติดตามและประเมินผล มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.24$, $\sigma = 0.60$) ด้านการวัดผลและประเมินผล มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.10$, $\sigma = 0.53$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการพัฒนาบุคลากร มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.62$, $\sigma = 0.52$)

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาในระดับการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ด้านการเตรียมความพร้อม

ผลการศึกษาพบว่า ด้านการเตรียมความพร้อมได้รับการประเมินในระดับมากที่สุดเมื่อเทียบกับทุกด้าน สะท้อนให้เห็นว่ามีการจัดเตรียมความพร้อมอย่างรอบคอบ ทั้งด้านบุคลากร สื่อการสอน และสภาพแวดล้อม สอดคล้องกับแนวคิดของ ฟาโยล์ (Fayol) ที่กล่าวถึงความสำคัญของการวางแผนและการจัดองค์กร (Planning and Organizing) ว่าเป็นขั้นตอนเบื้องต้นที่สำคัญที่สุดของการบริหาร รวมถึงสนับสนุนข้อค้นพบของ ภารดี อนันต์นาวิ (2557) ที่ระบุว่าการบริหารที่ดีต้องเริ่มจากการวางแผนที่ครอบคลุมทรัพยากรทุกด้าน และสอดคล้องกับนงลักษณ์ ใจฉลาด และนลินี วรวงษ์ (2563) ได้ศึกษาปัญหาและแนวทางการนำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา ในจังหวัดสุโขทัย เห็นว่าควรมีการเตรียมความพร้อมเพื่อให้เกิดความเข้าใจในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยระหว่างผู้บริหารสถานศึกษาและครูควรตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการศึกษาปฐมวัย มีการแต่งตั้งคณะกรรมการการบริหารหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยผู้บริหารควรส่งเสริมและสนับสนุนในการให้ครูได้เข้ารับการอบรมหรือศึกษาดูงานเพื่อให้เกิดความเข้าใจมากยิ่งขึ้น และยังสอดคล้องกับ สุภาณี ชำนาญศรี (2563) ได้ทำการศึกษาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3 ซึ่งพบว่าการวางแผนการนำหลักสูตรไปใช้มีความสำคัญและควรมีการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ

ทั้งนี้แนวทางแก้ไขที่เสนอในด้านการเตรียมความพร้อม เช่น การประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร และการสำรวจข้อมูลพื้นฐานเด็กแต่ละคน ก็สอดคล้องกับแนวคิดการบริหารที่เน้นการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมก่อนดำเนินการ (Environmental Scanning) ซึ่งเป็นหลักสำคัญในการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา

2. ด้านการพัฒนาบุคลากร

แม้ว่าด้านการพัฒนาบุคลากรจะอยู่ในระดับมาก แต่เป็นด้านที่ได้ค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด สะท้อนว่าการอบรมและพัฒนาความรู้ความสามารถของครูและบุคลากรยังไม่เพียงพอ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สิริภพ เหล่าลาภะ (2545) ที่ชี้ว่าการพัฒนาบุคลากรมีบทบาทสำคัญในการยกระดับคุณภาพของการบริหารสถานศึกษา และหากบุคลากรไม่ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จะส่งผลให้การจัดการเรียนรู้ไม่สอดคล้องกับเป้าหมายหลักสูตร รวมทั้งสอดคล้องกับ อีระเดช เรือนแก้ว (2560) ที่ได้ทำการศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าปัญหาที่พบด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา คือ ขาดแคลนบุคลากร ด้านหลักสูตร ดังนั้นการพัฒนาตัวบุคลากรจึงเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่ง

แนวทางที่เสนอในด้านการพัฒนาบุคลากร เช่น การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร และการจัดทำแผนการสอนเฉพาะบุคคล จึงสอดคล้องกับทฤษฎีการพัฒนาบุคลากรของ Deming Cycle (PDCA) ที่เน้นการพัฒนาความรู้และการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

3. ด้านการจัดการเรียนรู้

ด้านการจัดการเรียนรู้ได้รับการประเมินในระดับมาก โดยเฉพาะเรื่องการวิเคราะห์ปัญหาผู้เรียนและการจัดทำวิจัยในชั้นเรียน สอดคล้องกับแนวคิดของ กุลิกและเออร์วิก (Gulick & Urwick) ที่เน้นการประสานงานระหว่างบุคลากรและการวางแผนกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ (POSDCORB) อีกทั้งสอดคล้องกับงานวิจัย

วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ

ของ นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2557) ที่เน้นการใช้วิธีการสอนที่หลากหลายและเหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละกลุ่ม สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ ภูมิภาค (2565) ได้ศึกษาการบริหารหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ พุทธศักราช 2562 ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ส่วนกลาง กรุงเทพมหานคร ซึ่งเห็นว่าการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยที่ดี จะช่วยส่งเสริมให้เด็กมีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น และการใช้ชีวิตในสังคม และจำเป็นต้องมีองค์ประกอบที่ครบถ้วนทั้งด้านปัจจัยสนับสนุน กระบวนการจัดการเรียนรู้ และประสิทธิภาพ รูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรควรมีความยืดหยุ่นและสามารถปรับให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละสถานศึกษา

แนวทางที่เสนอในด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ เช่น การส่งเสริมการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม การผลิตสื่อและนวัตกรรมการเรียนรู้เฉพาะเด็กแต่ละคน ยิ่งตอกย้ำถึงแนวคิด "เด็กเป็นศูนย์กลาง" (Learner-Centered Approach) ซึ่งเป็นหลักสำคัญในการจัดการศึกษาปฐมวัยสมัยใหม่

4. ด้านการวัดผลและประเมินผล

ด้านการวัดผลและประเมินผลมีการประเมินในระดับมาก ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าครูนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงการสอนอย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับแนวคิดของ Good (1973) ที่เน้นว่าการวัดผลที่ดีต้องสะท้อนพัฒนาการของผู้เรียนจริง ไม่ใช่แค่การวัดตามเกณฑ์เท่านั้น รวมถึงตรงกับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ที่ส่งเสริมการวัดผลแบบพัฒนาการเด็กในบริบทจริง

แนวทางที่เสนอด้านการวัดผลและประเมินผล เช่น การอบรมเรื่องวิธีการประเมินพัฒนาการเด็กแบบอิงสภาพจริง (Authentic Assessment) และการกำหนดเกณฑ์การประเมินร่วมกัน ก็สอดคล้องกับแนวคิดการประเมินเพื่อพัฒนา (Assessment for Learning) ที่มุ่งเน้นการปรับปรุงกระบวนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ระหว่างการเรียน

5. ด้านการติดตามและประเมินผล

ด้านการติดตามและประเมินผลมีการประเมินในระดับมาก โดยเน้นการนิเทศ กำกับ ติดตาม และการนำผลการประเมินไปใช้พัฒนาการเรียนการสอนสอดคล้องกับทฤษฎีการบริหารของฟายล์ ที่เน้นการควบคุม (Control) และการประเมินผลงานเพื่อการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งตรงกับแนวทางการนิเทศภายในโรงเรียนที่มุ่งเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการพัฒนาอย่างแท้จริง ตามที่กล่าวโดย ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553) รวมทั้งสอดคล้องกับ ธีระเดช เรือนแก้ว (2560) ที่ได้ทำการศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนนวมโกยวิทยาคม จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อศึกษาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนที่มีการปฏิบัติเป็นเลิศและเพื่อจัดทำแนวทางการพัฒนาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนนวมโกยวิทยาคม จังหวัดเชียงใหม่และพบว่าผู้บริหาร ไม่นิเทศ ติดตามอย่างต่อเนื่อง

แนวทางที่เสนอด้านการติดตามและประเมินผล เช่น การประชุมทบทวนผลการนิเทศและการติดตามอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างการพัฒนาที่ไม่หยุดนิ่ง เป็นไปในทิศทางเดียวกับแนวทางการบริหารแบบ PDCA (Plan-Do-Check-Act) ดังนั้นกระบวนการนิเทศ กำกับ ติดตาม จึงเป็นสิ่งหนึ่งที่สำคัญอย่างยิ่งในกระบวนการบริหารหลักสูตร

วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ

ดังนั้นการอภิปรายผล การศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎีการบริหารสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ รวมถึงสนับสนุนข้อค้นพบจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องหลายประการ ทั้งในเรื่องความสำคัญของการวางแผน การพัฒนาบุคลากร การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ การวัดผลที่เน้นพัฒนาการเด็ก และการติดตามประเมินผลเพื่อการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ ยังพบประเด็นที่ควรได้รับการพัฒนาต่อไป โดยเฉพาะด้านการพัฒนาบุคลากรและการเชื่อมโยงระบบประเมินผลกับการปรับปรุงหลักสูตรอย่างเป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากผลการวิจัย

จากผลการวิจัยพบว่าการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาในระดับการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดลำปาง มีการดำเนินงานในภาพรวมอยู่ในระดับมาก อย่างไรก็ตาม เพื่อยกระดับคุณภาพให้ดียิ่งขึ้น ควรดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพของครูและบุคลากรอย่างต่อเนื่อง ทั้งในด้านการใช้หลักสูตร การออกแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และการประเมินพัฒนาการเด็กที่สอดคล้องกับลักษณะเฉพาะของเด็กปฐมวัย
2. ควรเสริมสร้างระบบการวางแผนที่ครอบคลุม ทั้งการเตรียมความพร้อม การใช้สื่อการเรียนรู้ และการติดตามประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย เพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางโอกาสของเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ
3. ควรส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวางของครู บุคลากร ผู้ปกครอง และชุมชน ในการวางแผน พัฒนาหลักสูตร และการประเมินผลการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

เพื่อให้การวิจัยในอนาคตสามารถพัฒนาความรู้และการประยุกต์ใช้ได้ดียิ่งขึ้น มีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ควรขยายกลุ่มตัวอย่างให้ครอบคลุมหน่วยบริการการศึกษาพิเศษในจังหวัดอื่น ๆ เพื่อเปรียบเทียบและสังเคราะห์แนวทางการบริหารหลักสูตรในบริบทที่หลากหลายยิ่งขึ้น
2. ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านการพัฒนาบุคลากรและการประเมินพัฒนาการเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษอย่างเป็นระบบ
3. ควรวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) เกี่ยวกับการนำแนวทางการพัฒนาหลักสูตรไปใช้จริง เพื่อประเมินผลการเปลี่ยนแปลงในสภาพแวดล้อมการเรียนรู้และพัฒนาการของเด็กอย่างเป็นรูปธรรม
4. ควรเน้นการศึกษาแนวทางการบูรณาการเทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่การศึกษายุคดิจิทัล

บรรณานุกรม

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. (2539). *การพัฒนาหลักสูตรหลักการสอนและแนวปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อัสสัม เพรส.
ธีระเดช เรือนแก้ว. (2560). *แนวทางการพัฒนาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนนวมก้อยวิทยาคม จังหวัดเชียงใหม่*. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ

- นางลักษณ์ ใจฉลาด และ นลินี วรพงษ์. (2563). การวิจัยและพัฒนาหลักสูตรโดยใช้การมีส่วนร่วมแบบดิจิทัลเพื่อเสริมพลังความรอบรู้ด้านการดูแลสุขภาพเด็กของผู้ดูแล. (วิทยานิพนธ์ดุขฎฐิบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นพพงษ์ บุญจิตรธาตุ. (2557). หลักการและทฤษฎีการบริหารการศึกษา. นนทบุรี: ตีรณสาร.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- บุญเลี้ยง ทุมทอง. (2553). การพัฒนาหลักสูตร Curriculum Development. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- ภารดี อนันต์นาวิ. (2557). หลักการ แนวคิด ทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 5). ชลบุรี: มนตรีจำกัด.
- สุภาณี ขำนาญศรี. (2563). การศึกษาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิเขต 3. (วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการ บริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). การขับเคลื่อนการศึกษามัธยมศึกษาไทย 4.0 เพื่อการมีงานทำแห่งศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สิรภพ เหล่าลาภะ. (2545). พุทธศาสตร์การเมือง. กรุงเทพฯ: สหธรรมิก.
- ยุทธศักดิ์ ภูมาอารักษ์. (2565). การบริหารหลักสูตรปฐมวัย สำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ พุทธศักราช 2562 ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ส่วนกลาง กรุงเทพมหานคร. (การศึกษาค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยพะเยา: พะเยา.
- Fayol, Henri. (1923). *Industrial and General Administration*. New Jersey: Clifton. Page 6.
- Good, V. C. (1973). *Dictionary of Education* (3rd ed.). New York: McGraw-Hill.
- Gulick, L. and Urwick, J. (1973). *Papers on the Science of Administration*. New York: Institute of Public Administration.